

Οικιακές παγίδες για παιδιά

Είδος κειμένου: Ενημερωτικό άρθρο

Κύριο θέμα: Τα αποτελέσματα επιστημονικής έρευνας για τα ποσοστά και τις αιτίες των ατυχημάτων που συμβαίνουν κάθε χρόνο σε χιλιάδες Ελληνόπουλα.

Λόγιοι σχηματισμοί ρημάτων

Υπάρχουν ρήματα στη γλώσσα μας που κατά την κλίση τους και τον σχηματισμό κάποιων χρόνων τους έχουν ορισμένους τύπους όμοιους με αυτούς των αρχαίων ελληνικών. Τα ρήματα αυτά είναι κατά κανόνα σύνθετα, με α' συνθετικό πρόθεση (*ανά, από, εκ, εν, επί, παρά, συν κ.ά.*) και β' συνθετικό αρχαιοελληνικά ρήματα όπως τα **άγω** (= οδηγώ, φέρω), **βαίνω** (= βαδίζω, πορεύομαι), **δεικνύω** (= δείχνω, φανερώνω), **λαμβάνω** (= παίρνω, πιάνω).

Τέτοιου είδους ρήματα, που, συγκεκριμένα, σχηματίζουν συχνά το γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο του αορίστου τους σύμφωνα με τα αρχαία ελληνικά, είναι, για παράδειγμα, τα εξής:

Ενεστώτας	Αόριστος στο γ' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο
συμβαίνω (συν + βαίνω)	συνέβη - συνέβησαν
αποβαίνω (από + βαίνω)	απέβη - απέβησαν
επεμβαίνω (επί + εν + βαίνω)	επενέβη - επενέβησαν
παρεμβαίνω (παρά + εν + βαίνω)	παρενέβη - παρενέβησαν
εισάγομαι (εις + άγομαι)	εισήχθη - εισήχθησαν
εξάγομαι (εξ + άγομαι)	εξήχθη - εξήχθησαν
αποδεικνύομαι (από + δεικνύομαι)	απεδείχθη - απεδείχθησαν
συλλαμβάνομαι (συν + λαμβάνομαι)	συνελήφθη - συνελήφθησαν

Αυτά τα ρήματα τα συναντάμε συνήθως σε κείμενα με επίσημο ύφος, όπως είναι τα δημοσιογραφικά ή τα επιστημονικά κείμενα.

Π.χ. *Οι υπαίτιοι των επεισοδίων **συνελήφθησαν** από την Αστυνομία.*

*Το χτύπημα **απέβη** μοιραίο.*

Από την έρευνα αυτή **απεδείχθη** ότι...

Τοπικοί και χρονικοί προσδιορισμοί

- **Τοπικοί προσδιορισμοί** είναι οι λέξεις ή οι φράσεις που φανερώνουν τον **τόπο**, δηλαδή το **πού** έγινε αυτό που δηλώνεται στην πρόταση. Ως τοπικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται:

α) τοπικά επιρρήματα και επιρρηματικές εκφράσεις	Τριγυρνούσε εδώ κι εκεί.
β) φράσεις με προθέσεις	Ήρθε από το χωριό.
γ) ουσιαστικά σε πτώση αιτιατική	Πότε θα πάμε σχολείο;
δ) αναφορικές προτάσεις που δηλώνουν τόπο (συχνά εισάγονται με το αναφορικό επίρρημα όπου)	Να πας αμέσως όπου σε στείλουν. Τοποθέτησέ το όπου το βρήκες.

- **Χρονικοί προσδιορισμοί** είναι οι λέξεις ή οι φράσεις που φανερώνουν τον **χρόνο**, δηλαδή το **πότε** έγινε αυτό που δηλώνεται στην πρόταση. Ως χρονικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται:

α) χρονικά επιρρήματα και επιρρηματικές εκφράσεις	Θα συναντηθούμε απόψε. Θα επιστρέψει όπου να 'ναι.
β) φράσεις με προθέσεις	Έχω να τον δω από το πρωί.
γ) ουσιαστικά σε γενική ή αιτιατική πτώση	Θα πάμε στην Αμερική του χρόνου. Το μεσημέρι έκανε πολλή ζέστη.
δ) χρονικές μετοχές	Συγκινήθηκε βλέποντας αυτή την ταινία. (= όταν είδε)
ε) δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις	Εφυγαν μόλις ξημέρωσε.

Με μία ή δύο λέξεις;

Με μία λέξη γράφονται:

- α) τα αριθμητικά από το 13 ως το 19 (*δεκατρία, δεκατέσσερα...*, αλλά *είκοσι ένα κ.λπ.*)
- β) οι αντωνυμίες *καθένας, καθεμιά, καθένα, καθετί, κατιτί, οποιοσδήποτε, οσοδήποτε, οτιδήποτε.*
- γ) σύνθετα, άκλιτα και φράσεις με τις προθέσεις *εν, εξ, επί, κατά, παρά* που δε χωρίζονται, όπως: *απεναντίας, απευθείας, αφενός, αφετέρου, αφότου, διαπαντός, διαμέσου, ειδάλλως,*

ειδεμή, ενόσω, εντάξει, εντέλει, εντούτοις, εξαιτίας, εξαρχής, εξίσου, εξολοκλήρου, επικεφαλής, επιμέρους, επιπλέον, επιτέλους, επιτόπου, εφόσον, καθ(ε)αυτό, καθεξής, καθόλου, καθόσον, καθότι, καθωσπρέπει, καλημέρα, καληνύχτα, καλησπέρα, καλωσορίζω, καταγής, καταπάνω, καταρχήν, καταμεσής, κατεξοχήν, κατευθείαν, μεμιάς, μολονότι, ολημέρα, οληνύχτα, ολωσδιόλου, οποτεδήποτε, οπωσδήποτε, παραδίπλα, παραέξω, παρακάτω, παραλίγο, παραμέσα, παραπάνω, παραπέρα, παραπίσω, προπαντός, προπάντων, υπόψη, ωσότου, ώσπου, ωστόσο.

Με δύο λέξεις (ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, και με τρεις) γράφονται φράσεις όπως οι: *εν ανάγκη* (σε περίπτωση ανάγκης), *εν γένει*, *εν μέρει*, *εν ονόματι*, *εν πάση περιπτώσει* (σε κάθε περίπτωση), *εν τω μεταξύ*, *εξ ονόματος*, *επί λέξει*, *επί τη ευκαιρία*, *επ' ονόματι* (στο όνομα), *καθ' οδόν*, *καθ' όλα*, *καλώς όρισε* (αλλά *καλωσορίζω*), *καλώς τον / την / τα / τους*, *κατά βάθος*, *κατά κανόνα*, *κατά λάθος*, *κατά λέξη*, *κατά μέρος*, *κατά νου*, *κατ' αντιστοιχία*, *κατ' αρχάς*, *κατά παραγγελία*, *κατά προσέγγιση*, *μετά χαράς*, *παρά κάτι*, *παρά ταύτα*, *παρά τρίχα*, *παρ' ελπίδα*, *όσον αφορά*, *τέλος πάντων*.